

BIULETYN INFORMACYJNY FUNDACJI GOŁĘBIE SERCE NR 1/2020 STYCZEŃ 2020

Spis treści:

1.	ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA WADY FIZYCZNE RZECZY.....	2
2.	BŁĄD MEDYCZNY	3
3.	ODSZKODOWANIE ZA OPÓŹNIONY LOT	4
4.	ZASADY WLICZANIA PRACY DO STAŻU PRACOWNICZEGO	6
5.	POŻYCZKA KONSUMENCKA.....	8
6.	ODSZKODOWANIE OD PRACODAWCY ZA WYPADEK PRZY PRACY.....	9

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

1. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA WADY FIZYCZNE RZECZY

Od 25 grudnia 2014 r., regulacja odpowiedzialności za jakość rzeczy sprzedanej dla całości obrotu (zarówno przedsiębiorców, jak i konsumentów) została zawarta bezpośrednio w kodeksie cywilnym. Doktryna już od dawna wносиła o przeprowadzenie stosownych zmian, słusznie podkreślając niespójność kodeksowych rozwiązań prawnych z zasadami ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej (Dz.U. z 2002 r. nr 141, poz. 1176 ze zm.). W okresie obowiązywania powyższej ustawy konsument znajdował się w gorszej sytuacji niż przedsiębiorca korzystający z uprawnień rękojmi kodeksowej: ten nie tylko mógł wybierać między uprawnieniami, lecz także skorzystać z odstąpienia od umowy po tym, jak rzecz była już naprawiana lub wymieniana.

Zgodnie z art. 560 § 1 k.c. jeżeli rzecz sprzedana ma wadę, kupujący może złożyć oświadczenie o obniżeniu ceny albo odstąpieniu od umowy, chyba że sprzedawca niezwłocznie i bez nadmiernych niedogodności dla kupującego wymieni rzecz wadliwą na wolną od wad albo wadę usunie. Ograniczenie to nie ma zastosowania, jeżeli rzecz była już wymieniona lub naprawiana przez sprzedawcę albo sprzedawca nie uczynił zadość obowiązkowi wymiany rzeczy na wolną od wad lub usunięcia wady.

Uprawnienie kupującego do odstąpienia od umowy to prawo kupującego do jednostronnego doprowadzenia mocą tylko swojego oświadczenia woli do ustania umowy sprzedaży, do zniweczenia jej skutków. Wywołuje ono zatem skutek wstecz i oznacza powrót do stanu, jaki istniał przed zawarciem umowy.

Ustawodawca przyznał również uprawnienie kupującemu polegające na żądaniu od sprzedawcy demontażu i ponownego zamontowania rzeczy wadliwej oraz już zamontowanej, po dokonaniu wymiany na wolną od wad lub usunięciu wady. W razie niewykonania tego obowiązku przez sprzedawcę kupujący jest upoważniony do dokonania tych czynności na koszt i niebezpieczeństwo sprzedawcy.

Zgodnie z przepisami dotyczącymi sprzedaży, jeżeli z powodu wady fizycznej rzeczy sprzedanej kupujący złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy albo obniżeniu ceny, może on żądać naprawienia szkody, którą poniósł przez to, że zawarł umowę, nie wiedząc o istnieniu wady, choćby szkoda była następstwem okoliczności, za które sprzedawca nie ponosi odpowiedzialności.

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

Kończąc tą tematykę nie sposób nie przedstawić terminów przedawnienia roszczeń z tytułu odpowiedzialności za wady fizyczne rzeczy. Sprzedawca odpowiada z tytułu rękojmi, jeżeli wada fizyczna zostanie stwierdzona przed upływem dwóch lat.

Natomiast, jeżeli kupującym jest konsument a przedmiotem sprzedaży jest używana rzecz ruchoma, odpowiedzialność sprzedawcy może zostać ograniczona, nie mniej niż do roku od dnia wydania rzeczy kupującemu.

W związku z powyższym, roszczenie o usunięcie wady lub wymianę rzeczy sprzedanej na wolną od wad przedawnia się z upływem roku, licząc od dnia stwierdzenia wady. Jeżeli kupującym jest konsument, bieg

terminu przedawnienia nie może zakończyć się przed upływem terminu określonego w powyższym akapicie. Wyjątek zawiera art.568 § 6 k.c. Zgodnie z powyższym przepisem prawnym, jeżeli sprzedawca wadę podstępnie zatai, kupującemu pomimo upływu terminu do stwierdzenia wady, przysługują uprawnienia z tytułu rękojmi.

Reasumując, konsumentowi z tytułu rękojmi za wady fizyczne rzeczy sprzedanej przysługują następujące uprawnienia:

- naprawa,
- wymiana na nowy
- obniżenia ceny (kupujący musi zaproponować o ile),
- odstąpienia od umowy (tylko, jeżeli wada jest istotna).

2. BŁĄD MEDYCZNY

Poszkodowanym w wyniku błędu medycznego przysługuje odszkodowanie, zadośćuczynienie, a także renta.

Odszkodowanie za błąd lekarski jest świadczeniem mającym na celu pokrycie wszelkich strat finansowych, jakie powstały na skutek zdarzenia wywołującego szkodę. Są to w szczególności koszty zakupu leków, leczenia, rehabilitacji, zakupu specjalistycznego sprzętu oraz dostosowania miejsca zamieszkania do potrzeb poszkodowanego, jak również zwrot utraconego dochodu. Poszkodowany może się także domagać zwrotu kosztów opieki sprawowanej nad nim przez osoby

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

trzecie, nawet, jeżeli koszty te są hipotetyczne, gdyż w rzeczywistości opiekę sprawowała nieodpłatnie rodzina lub przyjaciele.

Zadośćuczynienie ma na celu rekompensatę szkód o charakterze niematerialnym, takich jak ból, cierpienie, przedłużenie procesu leczenia, trwałe kalectwo lub oszpeccenie, wytrącenie z dotychczasowego rytmu życia. Wysokość tego świadczenia jest ściśle związana z osobą poszkodowanego i podlega indywidualnej, jednostkowej ocenie w każdym przypadku.

Renta przysługuje poszkodowanemu, który na skutek błędu lekarskiego stał się trwale lub długotrwale niezdolny do pracy, do samodzielnej egzystencji oraz zwiększyły się jego potrzeby (ze względu na konieczność sprawowania opieki, zakupu leków, kontynuowania kosztownego leczenia i rehabilitacji).

W przypadku śmierci pacjenta spowodowanej błędem medycznym odpowiedzialny za ten błąd zgodnie z treścią art. 446 § 1 k.c. powinien pokryć koszty leczenia oraz koszty pogrzebu. Jeżeli śmierć osoby spowodowała znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej jego najbliższej rodziny sąd orzeka o odszkodowaniu. Osoby najbliższe uprawnione są także do otrzymania zadośćuczynienia za krzywdy doznane w związku ze śmiercią osoby poszkodowanej w wyniku błędu medycznego. Ponadto zgodnie z treścią wyżej przywołanego artykułu, gdy zmarły był lub mógł być zobowiązany do płacenia alimentów osoby poszkodowane mogą domagać się także zasądzenia stosownej renty. Osobami uprawnionymi do powyższych świadczeń są, więc osoby najbliższe zmarłego poszkodowanego, a także osoby względem, których ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny.

3. ODSZKODOWANIE ZA OPÓŹNIONY LOT

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 lutego 2014 roku dopuścił przemienność drogi sądowej w przedmiocie dochodzenia odszkodowania za opóźniony lot dzieląc właściwość między sądy powszechne lub Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego.

Powyższa uchwała wskazuje, iż w sprawie, w której pasażer domaga się od przewoźnika lotniczego odszkodowania za opóźniony lot na podstawie art. 7 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 roku ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy pasażerom w przypadku odmowy przyjęcia na pokład lub odwołania lub dużego opóźnienia lotów, zachodzi przemienność drogi postępowania przed sądami powszechnymi lub przed Prezesem Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Powołane powyżej rozporządzenie dotyczy najczęstszych przypadków niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przewozu lotniczego w zakresie transportu osobowego. Wśród nich zostały wymienione takie okoliczności jak: odmowa przyjęcia na pokład podróżnego wbrew jego woli, odwołanie lotu, zaistnienie znacznych opóźnień w wykonaniu lotu oraz umieszczenie pasażera w klasie niższej niż ta, którą uzgodniono w umowie i na którą został wykupiony bilet.

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

Przedstawiona problematyka w głównej mierze dotyczy roszczeń jakie zostały przyznane na mocy art. 7 powołanego rozporządzenia pasażerom w sytuacji odwołania lotu, tj.: odszkodowania w wysokości 250 euro dla wszystkich lotów o długości od 1500 km, 400 euro dla wszystkich lotów wewnątrzspółnotowych dłuższych niż 1500 km i wszystkich innych lotów o długości od 1500 do 3500 km, oraz 600 euro dla wszystkich innych lotów.

W art. 16 ust. 1 rozporządzenia zobowiązano poszczególne państwa do wyznaczenia organu odpowiedzialnego za wykonanie postanowień rozporządzenia w odniesieniu do lotów z lotnisk znajdujących się na ich terytoriów oraz lotnisk z krajów trzecich na te lotniska. Regulacje zawarte w art. 16 rozporządzenia zostały w prawie polskim rozwinięte w art. 205a i 205b Prawa lotniczego. Według art. 205a ust. 1, organem kontroli przestrzegania przepisów rozporządzenia, czyli organem, o którym mowa w art. 16 ust. 1 rozporządzenia, jest w Polsce Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego do którego kompetencji należy także rozpatrywanie skarg pasażerów.

Wobec tak sformułowanych przepisów w judykaturze sądów powszechnych i w nauce zarysowały się dwa przeciwstawne stanowiska w kwestii dopuszczalności drogi sądowej w kwestii dochodzenia w postępowaniu cywilnym odszkodowania, o którym mowa w art. 7 rozporządzenia. Według jednego stanowiska, droga sądowa jest wyłączona ze względu na przekazanie tych spraw do właściwości Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego jako innego organu w rozumieniu art. 2 § 3 k.p.c. (postanowienie Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 26 marca 2013 r., II C 562/13). Przeciwnie stanowisko wyłącza kompetencje Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego do orzekania o odszkodowaniu na podstawie art. 7 rozporządzenia na rzecz drogi sądowej w postępowaniu cywilnym (np. postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 25 maja 2013 r., II C 620/13).

Mając na uwadze powyższe rozbieżności, Sąd Najwyższy przyjął przemienność drogi postępowania. W związku z przyjętą w art. 205a i 205b prawa lotniczego regulacją, że organ powołany do załatwienia skarg może rozstrzygać o cywilnoprawnych roszczeniach pasażerów wynikających z

rozporządzenia, w tym również o roszczeniu o ryczałtowe odszkodowanie należne na podstawie art. 7, istotna pozostaje kwestia, czy droga skargi, o której mowa w art. 16 ust. 2 rozporządzenia, mogłaby być w danym państwie członkowskim traktowana jako wyłączna i obligatoryjna.

Trzeba jednak uwzględnić, że art. 16 ust. 2 rozporządzenia przewiduje, iż pasażer może wnieść określoną w

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

tym przepisie skargę, a zatem nie jest zobligowany do skorzystania z niej w celu realizacji swoich roszczeń. W ten sposób przepis ten wyraźnie wskazuje, że skarga ma charakter fakultatywny, niezależnie od tego, jak prawo krajowe ujmuje właściwość organu rozpatrującego tę skargę.

4. ZASADY WLICZANIA PRACY DO STAŻU PRACOWNICZEGO

Na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (dalej u.w.o.p.) ustawodawca wprowadził rozwiązania dotyczące możliwości zaliczenia okresu pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do stażu pracowniczego. Jak wynika z art. 1 ust. 1 u.w.o.p., ilekroć przepisy prawa lub postanowienia układu zbiorowego pracy albo porozumienia w sprawie zakładowego systemu wynagradzania przewidują wliczanie do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownika wynikające ze stosunku pracy, okresów zatrudnienia w innych zakładach pracy, do stażu tego wlicza się pracownikowi także przypadające po dniu 31 grudnia 1982 r. okresy pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym w charakterze domownika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin.

Na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym

gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (dalej u.w.o.p.) ustawodawca wprowadził rozwiązania dotyczące możliwości zaliczenia okresu pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do stażu pracowniczego. Jak wynika z art. 1 ust. 1 u.w.o.p., ilekroć przepisy prawa lub postanowienia układu zbiorowego pracy albo porozumienia w sprawie zakładowego systemu wynagradzania przewidują wliczanie do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownika wynikające ze stosunku pracy,

okresów zatrudnienia w innych zakładach pracy, do stażu tego wlicza się pracownikowi także przypadające po dniu 31 grudnia 1982 r. okresy pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym w charakterze domownika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin.

OBOWIĄZEK PRZEDSTAWIENIA ZAŚWIADCZENIA

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy pracownik powinien przedstawić zaświadczenie z urzędu gminy potwierdzające okresy pracy w gospodarstwie rolnym osoby zainteresowanej, w oparciu o posiadane przez nią dokumenty, takie jak np. rejestry gruntów, księgi podatkowe itp. Zgodnie z ust. 2 jeśli urząd gminy nie dysponuje dokumentami uzasadniającymi wydanie takiego zaświadczenia,

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

ma obowiązek zawiadomić o tym zainteresowanego na piśmie. Pracownik zyskuje wtedy możliwość udowodnienia okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym zeznaniami co najmniej dwóch świadków zamieszkujących w tym czasie na terenie, na którym jest położone gospodarstwo rolne.

W doktrynie wyraża się pogląd (Tatiana Śmiśniewicz- Podgórska, Praca na roli a świadczenia pracownicze), iż u.w.o.p. „nie dopuszcza jako dowodu zaświadczenia urzędu gminy wystawionego na podstawie zeznań świadków, a już tym bardziej wyłącznie na podstawie oświadczeń osoby zainteresowanej, bowiem art. 3 ustawy wymaga wystawienia zaświadczenia potwierdzającego okresy pracy w gospodarstwie rolnym osoby zainteresowanej, w oparciu o posiadane przez nią dokumenty, takie jak np. rejestry gruntów, księgi podatkowe itp. Jeżeli jednak pracownik złoży to "niewłaściwe zaświadczenie", to podlega ono ocenie zakładu pracy, jak każdy inny dowód.

Zakład pracy może więc (i w zasadzie - zgodnie z ustawą - powinien) nie przyznać prawa do danego świadczenia pracowniczego, zwłaszcza gdy sam dysponuje dowodami wskazującymi na odmienny niż podany w zaświadczeniu stan faktyczny." Tym samym, należy stwierdzić, że brak zaświadczenia urzędu gminy powodować będzie konieczność analizy, czy pracownik spełnił wszystkie wymagane prawem przesłanki. Jeżeli pracodawca uzna zeznania świadków, a także inne przedstawione przez pracownika dowody za wiarygodne i wystarczające, powinien wydać decyzję pozytywną co do wliczenia okresu pracy.

Należy mieć na uwadze art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, zgodnie z którym przez domownika rozumie się osobę bliską rolnikowi, która:

- ukończyła 16 lat
- pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie
- stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

O ile nie powoduje większych problemów interpretacyjnych przesłanka wieku, pozostawania/zamieszkiwania z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym i brak związania stosunkiem pracy, o tyle poważne wątpliwości interpretacyjne może budzić przesłanka stałej pracy w gospodarstwie rolnym. Można tu przykładowo wskazać na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 r., sygn. akt II UK 42/2006, w którym to Sąd wskazał, iż "stałości pracy w gospodarstwie rolnym" nie należy utożsamiać z nieustannym, przez cały czas, ciągłym, wykonywaniem prac w gospodarstwie. SN podkreślił, iż "(...) wystarczające dla uznania pracy domownika w gospodarstwie rolnym za stałą jest wykonywanie w jej przebiegu wszystkich zabiegów agrotechnicznych związanych z prowadzoną produkcją (tu: roślinną) w rozmiarze dyktowanym potrzebami i terminami tych prac oraz używaniem ułatwiającego te prace sprzętu". Warto też zwrócić uwagę na wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 czerwca 1991 r., III

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

AUr 23/91, OSAiSN 1992, nr 10, s. 37, LEX nr 13667, zgodnie z którym dla zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym bez znaczenia pozostaje fakt jednoczesnego uczęszczania do szkoły ponadpodstawowej, o ile z całokształtu okoliczności sprawy wynika, iż nauka nie wykluczała możliwości stałej pracy w gospodarstwie rolnym.

5. POŻYCZKA KONSUMENCKA

11 marca 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad runkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1357). Powyższa ustawa wprowadza szereg regulacji chroniących konsumentów korzystających z usług firm pożyczkowych.

11 marca 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad runkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1357). Powyższa ustawa wprowadza szereg regulacji chroniących konsumentów korzystających z usług firm pożyczkowych.

Zgodnie z nowymi przepisami na całkowity koszt kredytu konsumenckiego składają się odsetki, których maksymalna wielkość wynosi dwukrotność stopy referencyjnej NBP powiększonej o 3,5

proc (do 11 marca było to 10 procent) oraz pozaodsetkowe koszty kredytu. Dla dotychczas zawieranych pożyczek ich wartość była nieograniczona, koszty mogły, więc być wielokrotnie wyższe niż naliczone odsetki. Dla konsumentów, którzy zawrą umowę pożyczki po 11 marca 2016 r. maksymalna wysokość odsetek pozaodsetkowych kosztów kredytu będzie stanowiła sumę 25 procent całkowitej kwoty kredytu i 30 procent kwoty zmiennej, która uzależniona będzie od okresu, na jaki zaciągnięta będzie pożyczka. Należy również podkreślić, iż zgodnie z wprowadzonymi

zmianami wszystkie pozaodsetkowe opłaty nie mogą przekroczyć 100 procent całkowitej kwoty kredytu.

Wprowadzone ustawą regulacje nakładają na przedsiębiorców również obowiązek zwrotu konsumentowi wszelkich opłat w przypadku niewypłacenia kredytu, a także, gdy umowa kredytu nie zostanie zawarta.

Ponadto zgodnie z nowymi przepisami każdy pożyczkodawca zobowiązany jest przekazywać konsumentom rzetelne, prawdziwe i pełne informacje o całkowitej kwocie do zapłaty, rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania (RRSO) oraz o terminach spłaty za pomocą formularza

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

informacyjnego, którego wzór znajduje się w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

6. ODSZKODOWANIE OD PRACODAWCY ZA WYPADEK PRZY PRACY

Pracownik, który uległ wypadkowi przy pracy jest uprawniony do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, przewidzianych w ustawie z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 z późn.zm.).

WYPADEK PRZY PRACY

Pracodawca zobowiązany jest do odprowadzania składek dla pracowników do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Jednakże pracownik, który w wyniku wypadku przy pracy doznał uszczerbku na zdrowiu lub rozstroju zdrowia ma prawo ubiegać się o świadczenie pieniężne od pracodawcy w celu wyrównania doznanej szkody, której Zakład Ubezpieczeń Społecznych w całości nie pokrył. Odpowiedzialność pracodawcy ma, bowiem charakter uzupełniający. Oznacza to, że z żądaniem wypłaty odszkodowania można wystąpić do niego dopiero w sytuacji uzyskania świadczenia z ZUS-u. W przypadku, gdy pracodawca ponosi winę za wypadek pracownika to on musi pokryć koszty jego leczenia, natomiast w przypadku, gdy stał się on inwalidą zobowiązany jest

do wypłaty sumy umożliwiającej pracownikowi przekwalifikowanie się do innego zawodu. Jeżeli natomiast pracodawca nie miał wykupionej polisy ubezpieczeniowej należne odszkodowanie zobowiązany jest on wypłacić z majątku własnego.

DEFINICJA WYPADKU

PRZY PRACY

Definicja wypadku przy pracy zawarta została w ustawie z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 powołanej ustawy za wypadek przy pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą: 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych; 2) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia; 3) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Okoliczność, że wypadek miał miejsce w czasie przeznaczonym na pracę i w miejscu pracy stwarza domniemanie związku przyczynowego z pracą, chyba, że zachodzą okoliczności wyłączające istnienie tego związku. Zgodnie z powołaną ustawą związek zdarzenia z pracą występuje, gdy nastąpiło ono podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych, bądź podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia, czy też w czasie pozostawania przez pracownika w dyspozycji w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy. Nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć pracownika może, więc wystąpić w dowolnym miejscu lub czasie pod warunkiem jednak że pozostaje w związku z wykonywaniem czynności pracowniczych przez osobę, która uległa wypadkowi.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem znamion wypadku przy pracy nie spełnia natomiast ulegnięcie wypadkowi w czasie załatwiania prywatnych spraw pracownika-nawet, jeśli sprawy te za zgodą pracodawcy załatwiał w godzinach pracy (tak m. in. Sąd Najwyższy w wyroku z 14 stycznia 1997 r. II UKN 47/96).

Ponadto zgodnie z treścią art. 3 ust. 3 powołanej ustawy za wypadek przy pracy uważa się również nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego z danego tytułu podczas m. in.: uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe; wykonywania odpłatnie pracy na podstawie skierowania do pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania; pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie; odbywania szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego dorosłych lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy przez osobę pobierającą stypendium w okresie odbywania tego szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego dorosłych lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub przez inny podmiot kierujący, pobierania stypendium na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w okresie odbywania studiów podyplomowych; wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych, pracy na rzecz tych spółdzielni; wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia; współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia; odbywania służby zastępczej.

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

PODSTAWY ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNOPRAWNEJ PRACODAWCY

Pomimo uzyskania przez pracownika świadczeń z tytułu wypadku przy pracy z tzw. ustawy wypadkowej często okazuje się, że nie kompensują one w pełni szkody poniesionej przez niego w związku z wypadkiem przy pracy. W tej sytuacji zgodnie z jednolitym stanowiskiem literatury oraz orzecznictwa możliwe jest wystąpienie przez pracownika z roszczeniami przeciwko pracodawcy i pociągnięcie go do odpowiedzialności na podstawie przepisów art. 415 i nast. k.c. Odpowiedzialność pracodawcy z tytułu szkody wyrządzonej pracownikowi w wyniku wypadku przy pracy ma charakter odszkodowawczy. Równocześnie jest to odpowiedzialność uzupełniająca w stosunku do świadczeń wypłaconych przez ZUS i pełni rolę kompensacyjną. Oznacza to, że pracownik może dochodzić świadczeń na podstawie przepisów kodeksu cywilnego po rozpoznaniu prawa do świadczeń z tytułu ustawy wypadkowej i tylko wówczas, gdy szkoda taka nie została w całości wyrównana świadczeniami wypadkowymi. Ponadto pracownik chcący dochodzić roszczeń odszkodowawczych od pracodawcy z tytułu wypadku przy pracy zobowiązany jest wykazać powstanie po jego stronie szkody, a także związku przyczynowego pomiędzy wskazaną szkodą a działaniem pracodawcy odpowiedzialnym za jej naprawienie. Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 5 lipca 2005 r. I PK 293/04, który stanowi, że „dopuszczalne jest dochodzenie przez pracownika od pracodawcy roszczeń uzupełniających z tytułu wypadków przy pracy, opartych na przepisach prawa cywilnego (art. 415, art. 444 i art. 445 KC). Pracownik występując z takim powództwem, nie może się w postępowaniu sądowym powołać jedynie na fakt wypadku przy pracy, który stwierdzony został protokołem powypadkowym, lecz obowiązany jest wykazać przesłanki prawne odpowiedzialności odszkodowawczej: 1) ciążącą na pracodawcy odpowiedzialność z tytułu czynu niedozwolonego, 2) poniesioną szkodę (uszczerbek na zdrowiu), 3) związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem będącym wypadkiem przy pracy a powstaniem szkody.”

Należy również dodać, iż odpowiedzialność cywilnoprawna pracodawcy za szkody wyrządzone pracownikowi w wyniku wypadku przy pracy może opierać się na zasadzie winy lub na zasadzie ryzyka w zależności od charakteru działalności pracodawcy, a także okoliczności konkretnego zdarzenia. Odpowiedzialność oparta na zasadzie winy uzależniona jest od wystąpienia trzech przesłanek: szkody, która powstała w wyniku zdarzenia, winy oraz związku przyczynowego między tym zdarzeniem a szkodą. Ciężar dowodu w powyższym zakresie, zgodnie z art. 6 k.c., spoczywa na pracowniku, który w postępowaniu sądowym może wykorzystać m.in. dokumentację powypadkową lub kontrolną, a także powołać świadków.

Zasadę naczelną określa art. 415 k.c., który stanowi, że kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. W rozumieniu tego przepisu zdarzeniem sprawczym może być zarówno działanie, jak i zaniechanie. W kwestii przesłanek skutkujących odpowiedzialnością pracodawcy na zasadzie winy wielokrotnie wypowiedział się Sąd Najwyższy.

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

W wyroku z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 100/08, Sąd Najwyższy wskazał, że pracodawca ponosi na zasadzie winy (art. 415 k.c. w związku z art. 300 k.p.) odpowiedzialność za szkodę doznaną przez pracownika wskutek wypadku przy pracy, gdy można uznać, że do zdarzenia doszło w wyniku niedopełnienia ciężących na pracodawcy obowiązków, np. w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. Podobnie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2000 r., II UKN 207/00, czytamy, że zaniedbanie obowiązku zapewnienia pracownikom bezpiecznego stanowiska pracy uzasadnia odpowiedzialność pracodawcy na zasadzie winy.

Odpowiedzialność na zasadzie ryzyka natomiast ponoszą pracodawcy posługujący się środkami technicznymi powodującymi poważne zagrożenie życia i jednocześnie wykorzystują te środki we własnym interesie. Odpowiedzialność ta niezależna jest od winy pracodawcy, nie zależy też od tego czy szkoda powstała w warunkach bezprawnego działania. Należy również dodać, iż odpowiedzialność oparta na zasadzie ryzyka ma charakter zaostrożony w stosunku do odpowiedzialności opartej na zasadzie winy, wzmacnia, więc ochronę poszkodowanego przy dochodzeniu odszkodowania. Zasadę naczelną określa art. 435 k.c. zgodnie, z którym prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba, że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

ŚWIADCZENIA PRZYSŁUGUJĄCE POSZKODOWANEMU PRACOWNIKOWI OD PRACODAWCY

Gdy pracownik ulegnie wypadkowi przy pracy, może dochodzić roszczeń uzupełniających od pracodawcy. Roszczenia te przysługują również członkom rodziny poszkodowanego pracownika, w sytuacji, gdy wypadek przy pracy zakończy się śmiercią pracownika. Zgodnie z przepisami prawa, poszkodowany pracownik może żądać od pracodawcy: odszkodowania za uszczerbek majątkowy, zadośćuczynienia pieniężnego za uszczerbek niemajątkowy oraz renty.

Podstawę roszczenia o zasądzenie odszkodowania stanowi art. 444 § 1 k.c. W przypadku uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia w wyniku wypadku poszkodowany może także żądać zwrotu wszelkich kosztów zgodnie z treścią art. 444 § 1 k.c., który mówi, że w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż katalog przedmiotowych świadczeń przysługujących osobie poszkodowanej wypadkiem jest bardzo szeroki, są to, bowiem wszelkiego rodzaju koszty pozostające w związku z wypadkiem przy pracy. Powyższe świadczenie może zostać przyznane, więc z tytułu poniesionych kosztów wynikłych z powstania uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia tj. koszty leczenia, regeneracji organizmu, specjalnej pielęgnacji i opieki, dojazdów osób bliskich odwiedzających poszkodowanego, przyuczania do nowego zawodu.

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

Pracownik, który w wyniku wypadku przy pracy doznał uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia może również domagać się naprawienia szkody niemajątkowej (krzywdy) na podstawie art. 445 § 1 k.c., zgodnie, z którym sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Celem zadośćuczynienia jest złagodzenie doznanej krzywdy i przy ocenie jego wysokości należy przede wszystkim uwzględnić nasilenie cierpień, zarówno fizycznych jak i psychicznych, długotrwałość choroby, rozmiar kalectwa, trwałość następstw zdarzenia, a także konsekwencje uszczerbku na zdrowiu w życiu osobistym i społecznym. Powyższe stanowisko potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 czerwca 1999 r II UKN 681/98, a także Sąd Najwyższy w wyroku z 9 listopada 2007 r. V CSK 245/07. Ponadto zadośćuczynienie powinno mieć ekonomicznie odczuwalną wartość stosowną do poczucia doznanej krzywdy. W szczególności Sąd Najwyższy w wyroku z 10 stycznia 1997 r. II CKN 41/96 stwierdził, że „zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość. Wysokość ta winna być stosowna do poczucia doznanej krzywdy, adekwatna do stopnia odniesionych obrażeń i związanych z nimi trwałych następstwa dla zdrowia i egzystencji poszkodowanego.”

Ponadto, zgodnie z art. 444 § 2 k.c. jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo, jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty. Istotą powyższego świadczenia jest rekompensata uszczerbku w dochodach poszkodowanego, powstałego w wyniku wypadku przy pracy. Celem renty uzupełniającej jest zrównanie sytuacji finansowej pracownika z sytuacją hipotetyczną, w której znajdowałby się, gdyby nie uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia będące skutkiem wypadku przy pracy.

W sytuacji, gdy skutkiem urazów doznanych w wyniku wypadku przy pracy jest śmierć pracownika z roszczeniami wobec pracodawcy mogą wystąpić jego osoby najbliższe. Zgodnie, bowiem z art., 446 § 1 jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł. Ponadto zgodnie z §2 powołanego artykułu osoba, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego. Takiej samej renty mogą żądać inne osoby bliskie, jeśli wykażą, że zmarły dobrowolnie i stale dostarczał środków utrzymania, a dodatkowo z okoliczności wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego. Sąd może ponadto przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Ponadto na podstawie art. 446 § 4 k.c. członkowie rodziny zmarłego mogą wystąpić o zadośćuczynienie pieniężne na skutek cierpień fizycznych i psychicznych. Kompensacie podlega doznana krzywda, a więc w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny.

GOŁĘBIE SERCE

POMOC PRAWNA

O FUNDACJI

Fundacja Gołębie Serce powstała, aby nieść pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Jest organizacją pozarządową, nie prowadzącą działalności gospodarczej. Pomagamy osobom i rodzinom w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych poprzez dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej. Wsparcie niesione przez Fundację zmierza do zaspokojenia niezbędnych potrzeb społecznych i umożliwia życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, w szczególności dla osób społecznie marginalizowanych, których prawa i wolności są naruszane.

WSPARCIE OBYWATELSKIE

Fundacja powstała z myślą o najbardziej potrzebujących. Od lat pomaga poprzez udzielanie nieodpłatnych porad prawnych, zapewniani zastępstwa procesowego, organizowanie zbiórek żywności oraz innego rodzaju wsparcia. Od początku działalności, z naszej pomocy skorzystały setki osób w beznadziejnej sytuacji życiowej.

DOŚWIADCZENIE

Prawnicy działający na rzecz Fundacji posiadają doświadczenie w świadczeniu pomocy dla potrzebujących w ramach usług świadczonych na rzecz podmiotów publicznych, w tym powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz ośrodków pomocy społecznej oraz towarzystw pomocy.

POMAGAMY

Zapraszamy do kontaktu wszystkie osoby zainteresowane pomocą. Nie odmawiamy nikomu. Nasi prawnicy pracujący Pro bono poinformują o obowiązującym stanie prawnym, doradzą jakie kroki w danej sytuacji byłyby najodpowiedniejsze, sporządzą projekt pism procesowych.

RZĄDOWY PROGRAM

Niezmiernie miło nam poinformować, że prawnicy działający w ramach Fundacji udzielają również porad prawnych w ramach rządowego programu Nieodpłatnych Porad Prawnych i Edukacji Prawnej. Prawnicy świadczą porady w punktach sieci w całej Polsce.

Biuletyn wydawany przez Fundację Gołębie Serce w ramach realizacji zadania wynikającego z ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej.